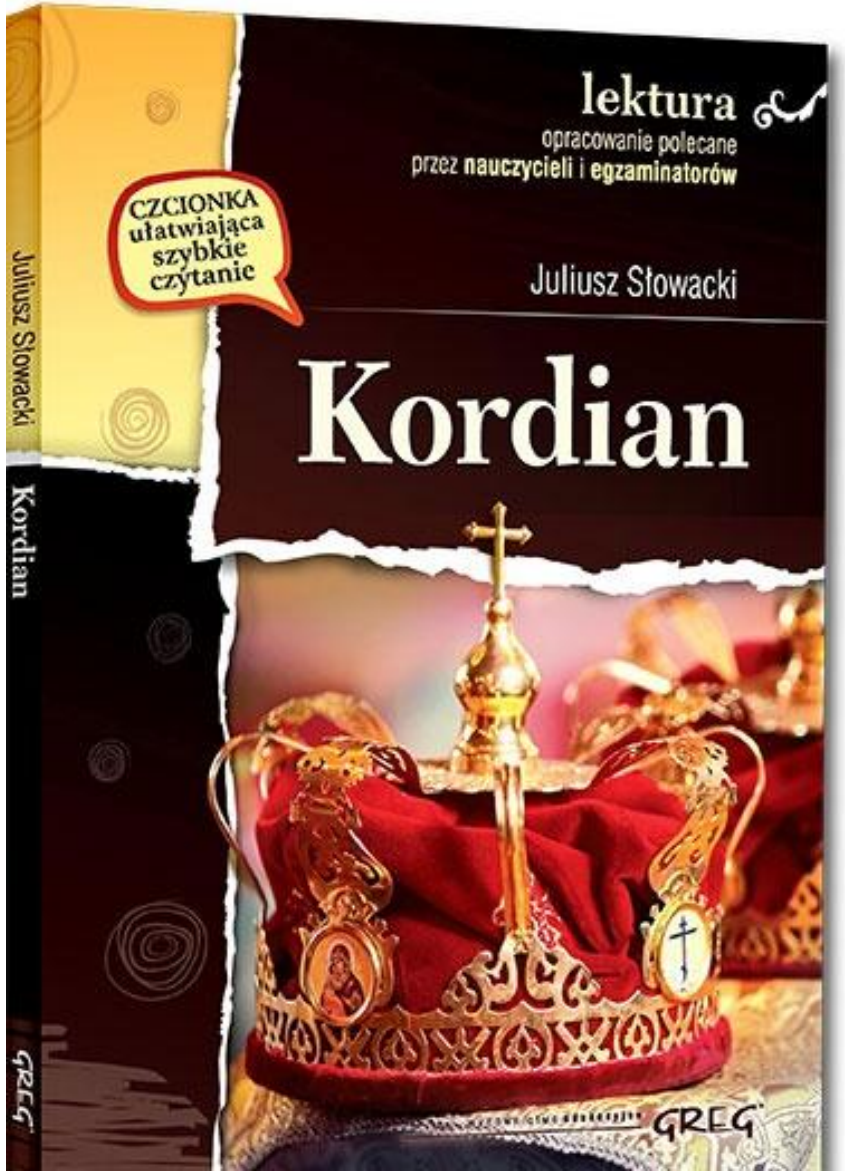

Kordian

Juliusza Słowackiego

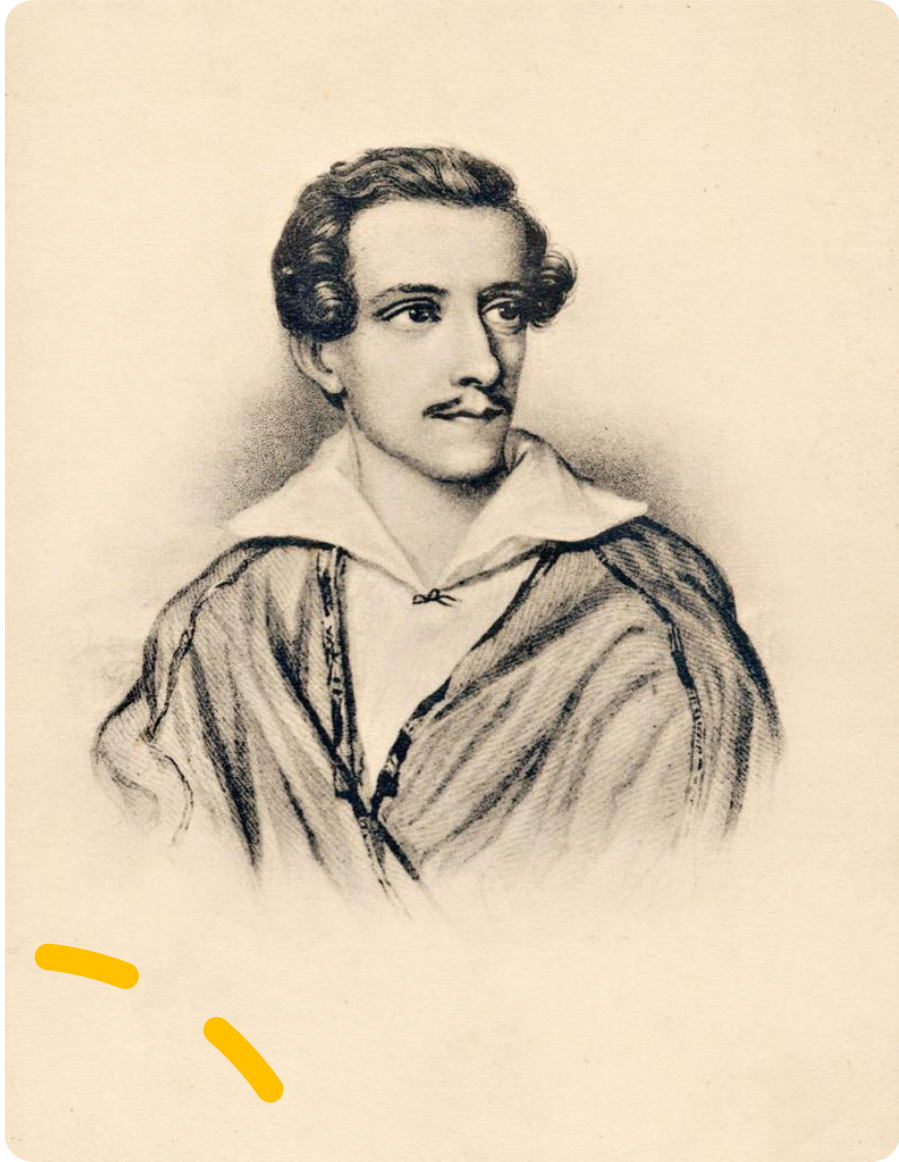

O autorze

- **Juliusz Słowacki** herbu Leliwa (ur. 4 września 1809 w Krzemieńcu, zm. 3 kwietnia 1849 w Paryżu)

– **polski poeta,** przedstawiciel romantyzmu, dramaturg i epistolograf.

Obok Mickiewicza i Krasińskiego określany jako jeden z Wieszczów Narodowych.

Twórca filozofii genezyjskiej (pneumatycznej), epizodycznie związany także z mesjanizmem polskim

Gatunek

Epoka:
Romantyzm

Gatunek literacki:
Dramat

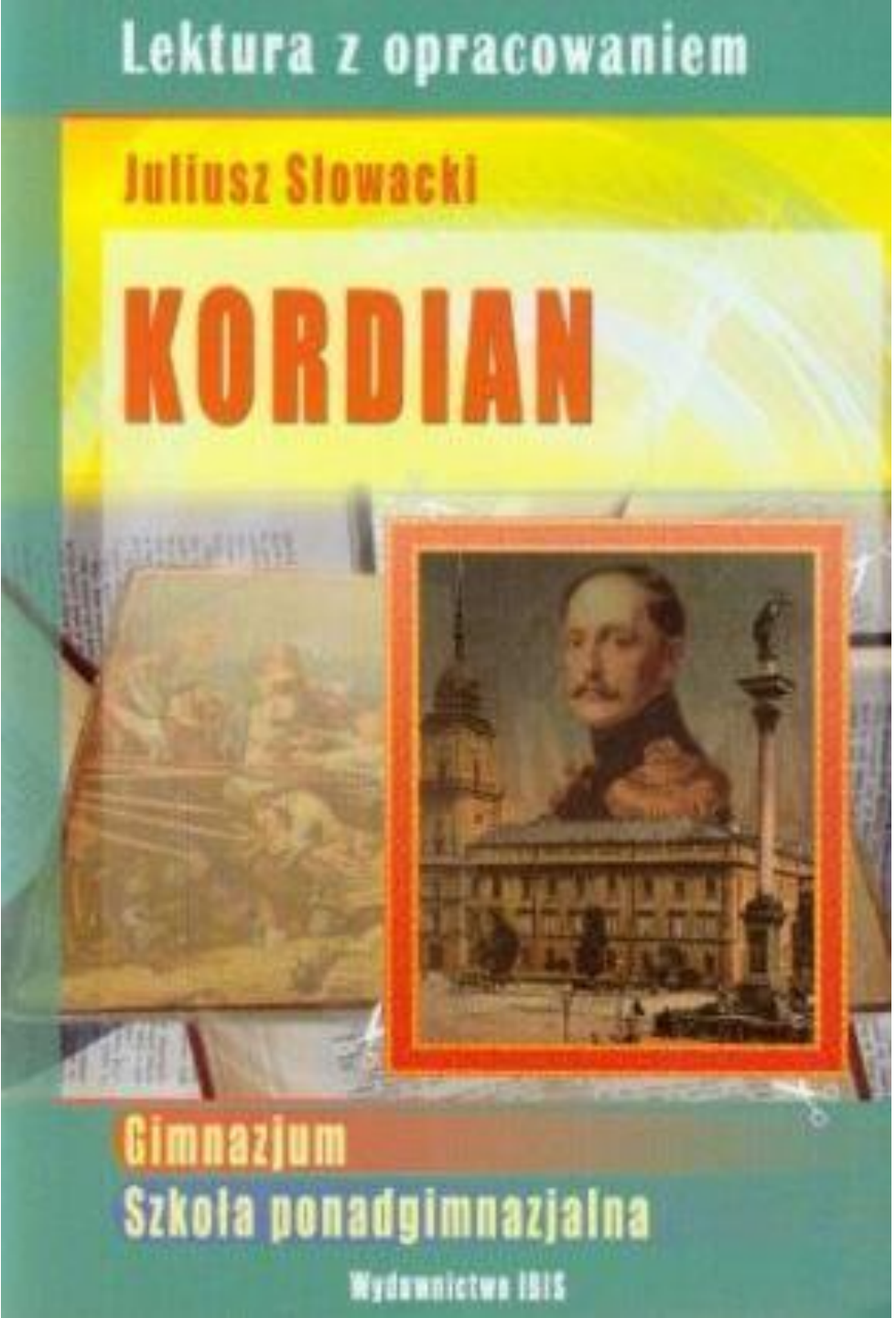

Geneza Kordiana

- Głos krytyczny Słowackiego odnośnie wybuchu, przebiegu i upadku powstania listopadowego.
- Powstał w 1833 r.
- Pełny tytuł brzmi Kordian. **Część pierwsza trylogii.** Spisek koronacyjny.
- Pozostałe dwie części utworu nigdy nie powstały.
- Pierwsze wydanie **w 1834 r**. w Paryżu jako dzieło anonimowego autora. Wiele osób było przekonanych, że *autorem Kordiana był Adam Mickiewicz*.

Znaczenie tytułu - Kordian

Łacinie. Łac. cor, cordis oznacza **serce.** człowiekiem o wrażliwym sercu, kierującym się sercem.

Słownictwie XIX-wiecznym.

Kordiaczny – śmiały, czupurny, cierpi ckliwość na sercu,

Kordiana – niemoc, “serca ckliwość”,

Kordialny - serdeczny.

Imię “Kordian” nasuwa skojarzenia z jednej strony z buntowniczą naturą, aktywizmem, śmiałością, a z drugiej strony z wrażliwością serca.

Dziadach części III,

Przypuszcza się, że powstanie tego imienia miało związek z brzmieniem **imienia Konrada,** bohatera Mickiewicza.

Czas akcji

Brak chronologii. Niektóre sceny nawiązują do wydarzeń historycznych.

Akcja *„Przygotowania”* toczy się **nocą z 31 grudnia 1799 - 1 stycznia 1800**.

Wg Słowackiego to przełom wieków XVIII – XIX. Nadejście nowej epoki.

Akt I

- młodość Kordiana,

lata 20 XIX w.

W opowieściach Grzegorz wspomina kampanie napoleońskie.

Akt II – 1828 r.

Jest to czas wewnętrznego dojrzewania Kordiana, gromadzenia wiedzy o świecie i o sobie.

Scena spotkania Kordiana z papieżem w Watykanie to krytyka polskiego zrywu niepodległościowego.

Akt III *„Spisek Koronacyjny”*

- nawiązuje do faktycznego nieudanego spisku, na Jego Cesarską Mość w dniu koronacji – **24 maja 1829**.

Słowacki w osobach spiskowców, Księdza i Prezesa wskazał na stanowiska opozycyjne wobec zamachu. Głównego bohatera – Kordiana uczynił autor jedynym wykonawcą chybionego planu.

Miejsce akcji

Przestrzeń w utworze jest zróżnicowana.

Wydarzenia dzieją się w rozmaitych miejscach

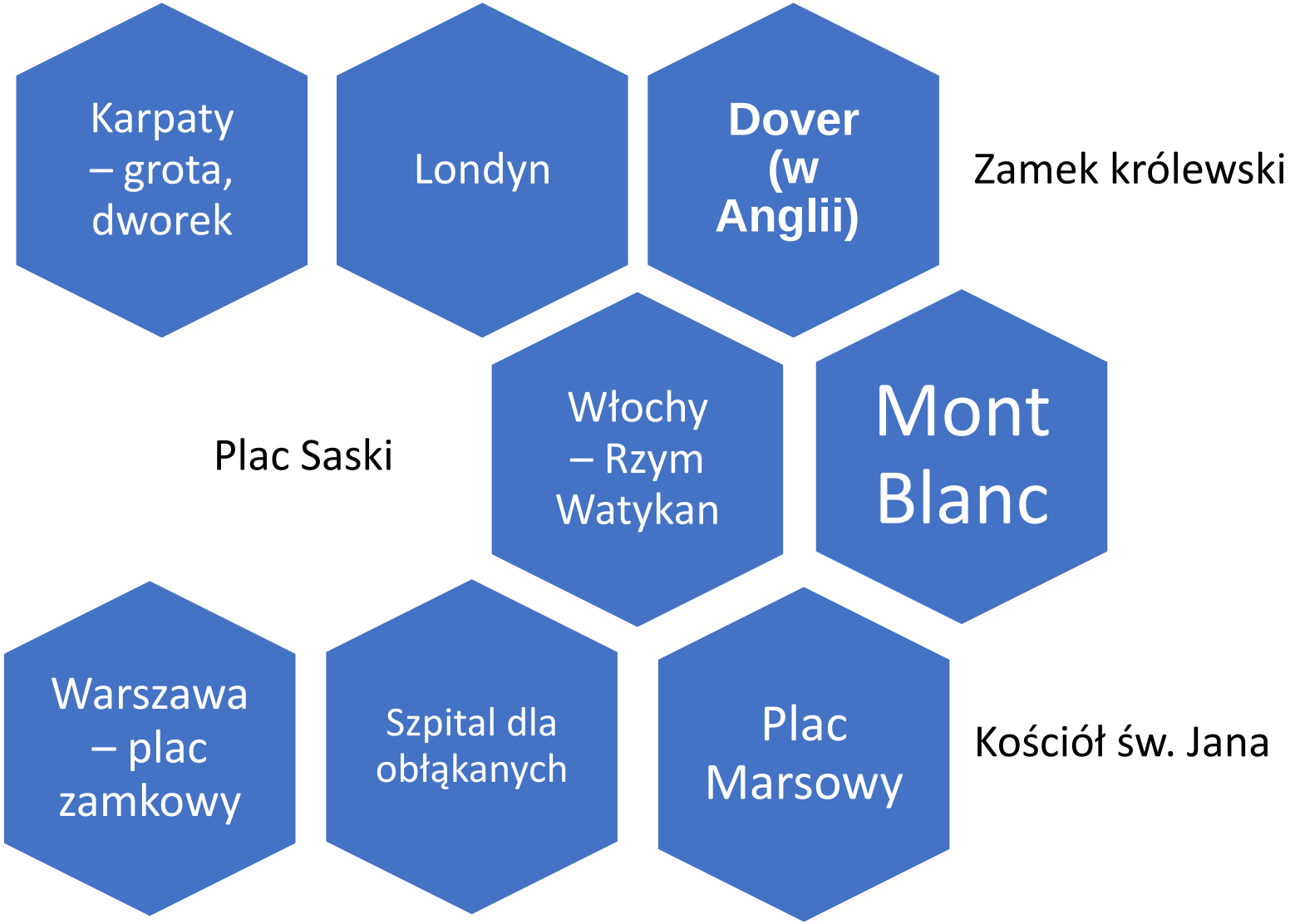

Budowa

Kordian, poprzedzony **mottem**, składa się z *Przygotowania, Prologu* oraz z trzech aktów części pierwszej, czyli Spisku koronacyjnego

Akt I

dzieli się na trzy sceny;

Akt II

“Rok 1828 – Wędrowiec”, składa się jedna scena, w której obrębie następuje sześciokrotna zmiana miejsca akcji;

Akt III

obejmuje dziesięć scen, przy czym scena dziesiąta oznaczona jest jako “Scena ostatnia”

Przygotowanie

- Ma *charakter fantastyczny*.
- Szatani i Wiedźmy spotykają się w grocie czarnoksiężnika Twardowskiego **w górach Karpackich.**
- Słowacki przedstawił w nim swoją wizję interwencji sił piekielnych w upadek powstania listopadowego. W diabelskim kotle powstali kolejni przywódcy zrywu niepodległościowego, obarczone wadami uniemożliwiającymi zwycięstwo.

Prolog

- Zestawienie trzech koncepcji poezji, jej roli w kwestii odzyskania niepodległości i zagrzewania narodu do boju.
- Słowacki obok swojego, przedstawił stanowisko Adama Mickiewicza (poeta-mesjasz) i opozycyjne wobec niego, nawołujące do walki cały naród.

Akt I

Składa się z trzech scen.

Opowiada historię młodego, piętnastoletniego, Kordiana i jego nieszczęśliwego uczucia wobec pięknej Laury.

Tytułowy bohater bardzo przypomina na tym etapie swojego życia Wertera znanego z dzieła Goethego.

Podobnie też jak on postanawia on popełnić samobójstwo.

Akt II

Zatytułowany Rok 1828.

Wędrowiec, składa się z pięciu scen.

Akcja każdej z nich toczy się w innym miejscu w **Europie** (scena I – Londyn, scena II – Dover, scena III – Włochy, scena IV – Watykan, scena V – Mont Blanc), co jest świadectwem wędrówki głównego bohatera.

Akt III

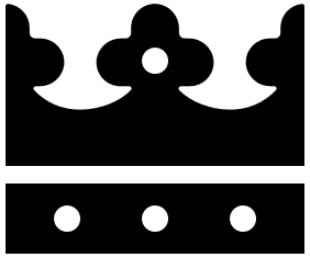

Zatytułowany **Spisek konspiracyjny**, składa się 10 scen.

Jego akcja rozgrywa się wokół planowanego zamachu na życie cara w Warszawie.

Pod koniec wydarzenia przenoszą się do domu wariatów, dokąd trafia Kordian, oraz na Plac Marsowy, gdzie stanął naprzeciw plutonu egzekucyjnego…

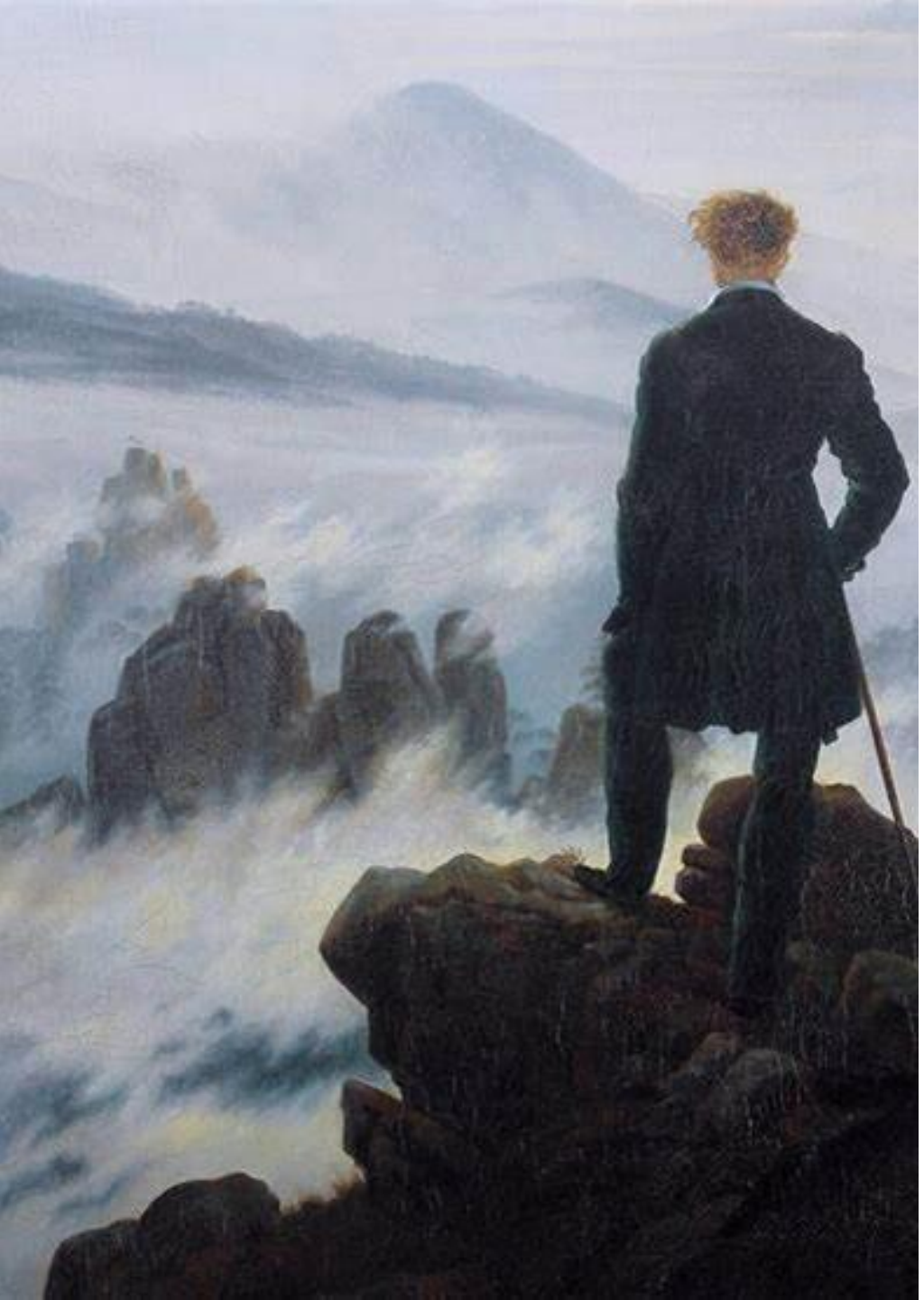

Losy Kordiana

- Kordian zastanawia się nad sensem życia.
- Wierny sługa, Grzegorz, opowiada mu trzy opowiastki – drogi życia.
- Nieodwzajemniona miłość do starszej dziewczyny Laury i brak sensu życia kończą się próbą samobójczą.
- Wyrusza w podróż po Europie.
- W Londynie dowiaduje się o wartości pieniądza w świecie.
- We włoskiej willi traci wiarę w miłość.
- Podczas audiencji u papieża nabiera świadomości, że Polska została pozostawiona sama sobie.
- Na Mont Blanc wygłasza monolog i przechodzi przemianę wewnętrzną.

Losy Kordiana po przemianie:

- Kordian wraca "na Chmurze" do Polski.
- Bohater spiskuje przeciw nowemu królowi Polski - carowi Mikołajowi I.
- Podczas głosowania upada jego pomysł zamachu na cara.
- Próba zamachu na cara na własną rękę - przegrywa wewnętrzną walkę ze Strachem i Imaginacją i mdleje przed drzwiami sypialni cara.
- Kordian trafia do szpitala dla obłąkanych.
- Doktor przedstawia Kordianowi osoby uważające się za krzyż Chrystusa i mitycznego Atlasa i ostatecznie kompromituje ideę indywidualnej walki.
- Kordian wykonuje wyczynowy skok na koniu nad bagnetami żołnierzy.
- Zostaje skazany na karę śmierci i godzi się ze swoim losem.
- Staje przed plutonem egzekucyjnym.
- Słychać posłańca z wiadomością - nie wiadomo, czy posłaniec zdążył z ułaskawieniem…

Kordian jako dramat romantyczny

Podjęcie problematyki narodowej

Brak ciągłości przyczynowo-skutkowej

Kompozycja otwarta

Brak zasady jedności miejsca, czasu i akcji

Fragmentaryczność akcji – wiele ze scen nie ma wyraźnego początku, ani końca

Koncepcja bohatera romantycznego przedstawiona przez Słowackiego w Kordianie

Biografia Kordiana jest istotnym aspektem dramatu. Jest ona inna od losów Konrada z III części Dziadów. Kordian prowadzi *rozrachunek z samym sobą, a nie z Bogiem*. Jego droga polega na dorastaniu do roli spiskowca i zabójcy cara.

Kordian jest chłopcem trawionym romantyczną “chorobą wieku”: Nie znajdując miejsca na tej ziemi **próbuje popełnić samobójstwo, które** wynika mniej z nieszczęśliwej miłości do Laury, a bardziej z przekonania i bezsensowności istnienia.

Podczas podróży spotykają go ciągłe rozczarowania. Dzię**ki temu sam może wybrać wartości, którymi będzie się kierował.** Wchodzi w rolę *polskiego patrioty* walczącego o wolność ojczyzny.

Nie rezygnuje jednak z indywidualizmu i przekonania o własnej wyjątkowości. Chce być przywódcą. Gdy nie zostaje mu to dane postanawia sam wypełnić swój obowiązek.

Kordiana pokonały fantazmaty jego wnętrza, lęki i zahamowania osadzone w głębiach psychiki. Pozostaje mu już tylko bezpłodna ofiara z własnego życia: śmierć przed plutonem egzekucyjnym.

Biografia Kordiana jest więc ujęta w ramach jego *dwóch śmierci.*

Pierwszej nieudanej - samobójczej (akt I), będącej wyrazem nieprzystosowania do otaczającego świata, romantycznej wrażliwości

Drugiej tylko domniemanej (nie wiadomo, czy adiutant zdążył dotrzeć z wyrokiem ułaskawienia na miejsce egzekucji - śmierci spiskowca w akcie III – ofiary złożonej przez bohatera ojczyźnie.

Rola poezji i poety w Kordianie (Prolog)

Po klęsce powstania listopadowego wiele rzeczy uległo zmianie. Także poezja i jej rola w życiu pokonanego narodu.

W ***Prologu*** do *Kordiana* Słowacki przedstawił **trzy stanowiska:**

Pierwsza osoba Prologu wywyższa **poezją uspokajającą, mesjańską.** Chociaż nie jest to powiedziane wprost, to łatwo się domyślić, że jest nią Adam Mickiewicz. Modli się on spokój dla podbitego narodu, a dla siebie prosi o wsparcie: *Daj mi siłę Boże*. Poeta ten zamierza wziąć na swoje barki walkę o niepodległość. Chce dokonać tego pojedynkę, niczym mesjasz.

Druga osoba Prologu **krytykuje** poprzednika. Głosi ona poezję **tyrtejską**, nawołującą do nieustającej walki. Wypowiedź tej osoby jest również złośliwym komentarzem odnośnie samego Mickiewicza: *Kto on? Do tureckiego podobny derwisza, / (…) Wygnaniec. – A włos czarny w siwość mu zamienia / Nie wiek, ale zgryzota… (…).*

Trzecia osoba Prologu to tak naprawdę *sam Słowacki*. Przekonuje on, że poezja powinna być swego rodzaju urną, skarbnicą, narodowych mitów. Gromadzone w niej ideały, wartości, powinny zostać wykorzystane w odpowiednim momencie **w walce o wolność Polski.**

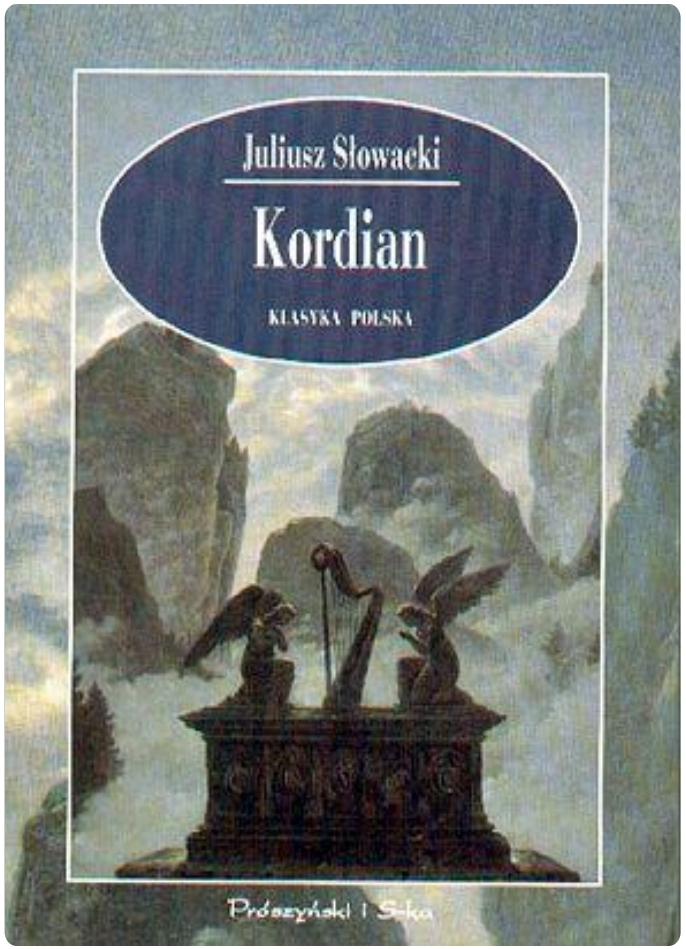

Kordian i Konrad wobec niewoli ojczyzny

Polemika Kordiana z Konradem dotyczy głównie *mesjanistycznej interpretacji przeznaczenia Polski.* Analogia z Chrystusem i jego męką określała u Mickiewicza uniwersalny sens ofiary polskiej, złożonej dla zbawienia innych.

W Kordianie przywołuje się w analogicznej funkcji postać Winkelrieda, legendarnego bohatera szwajcarskiego Średniowiecza, który w walce wbił dzidy wrogów we własne piersi.

W jego ofiarnym geście był heroizm walki i czynu. Hasło“Polska Winkelriedem narodów!”zawierało w intencji Słowackiego inne określenie misji Polski niż ponowienie ofiary Chrystusowej. Kwestionowało cierpienie i bierną mękę jako najwyższe wartości etyczne. Wyraźnie wskazując na sens czynnej walki ze złem historycznym. W dramacie temu realnemu złu, jakim jest carska Rosja, próbuje przeciwstawić się główny bohater.

Bibliografia

- Kordian - streszczenie w pigułce – klp.pl
- Kordian – opracowanie, interpretacja, bohaterowie (wypracowania.pl)
- Użyto okładek, ilustracji z różnych wydań „Kordiana” Słowackiego
- Użyto plakatu Teatru Narodowego w Warszawie
- KORDIAN_plakat.jpg (1333×2000) (narodowy.pl)
- POCZ_U_4114.jpg (3059×1982) (wbp.lublin.pl)
- Kordian_lko.jpg (380×566) (greg.pl)
- 48748602320KS.jpg (450×450) (statiki.pl)
- kordian-juliusz-slowacki-lektura-z-opracowaniem-dorota-nosowska,256094-l.jpg (330×491) (poczytaj.pl)